

BOŽJA BESEDA DANES

Revija Slovenskega bibličnega gibanja ISSN 131-5772 XX (2013)

2

LETO VERE

Ljubiti Boga se pravi resnično vzljubiti sebe; ljubiti drugega se pravi pomagati mu, da bo vzljubil Boga; s pomočjo drugega vzljubiti Boga se pravi biti resnično ljubljen (Søren Kierkegaard).

Minoritski samostan. Piran

UVODNA BESEDA

s. Snežna Večko, predsednica SBG

Leto vere se počasi izteka, vera, h kateri nas kliče, pa ostaja zaklad, ki ga bomo ponesli dalje. Glede

na to, da je vera temelj našega življenja, nas bo dejansko ona nosila dalje. V dramatičnih dogodkih našega časa je ta temelj odločilnega pomena za sedanje in večno življenje. Časi so resnično hudi, najprej v deželah krvavih preganjanj. Hvala Bogu za nebeški navdih papeža Frančiška za njegovo pobudo vsem ljudem dobre volje in veliko pripravljenost, s katero je bil sprejet po vsem svetu! Gorečo molitev pa potrebuje tudi naša domovina skupaj z zavzetim sodelovanjem za prenovalo naroda. Na vsakem koraku se srečujemo z globokim moralnim propadom, ki izvira iz izgube vere v Boga in večno življenje. Srečujemo pa se tudi s hvalevrednimi dejanji in s pobudami za pravičnejšo Slovenijo.

Slovensko biblično gibanje se jim pridružuje.

Vera je v vseh časih, posebej pa še v dramatičnih, kakršni so naši, temelj, ka- žipot, luč, hrana, zdravilo ... Kot takšno nam jo predstavlja Božje razodetje, v katerega se bomo tudi v tem šolskem letu imeli priložnost poglobljati na različne načine. V tej številki Božje besede danes bomo lahko spet prebirali ostro- umno razmišljanje danskega filozofa Sorena Kierkegarda o veri in ljubezni. Brez strahu pred zamerami je z me- čem Božje besede posegal v človekovo notranjost in razsojal misli in namene srca. Njegova navdihujoča razglablja- nja smo lansko leto dobili v slovenskem prevodu Andreja Capudra (*Dela ljube- zni*, Družina 2012), vanje pa nas je uva- jal dr. Bojan Žalec na srečanju bibličnih skupin 27. januarja v Dolnjem Logatcu.

V sporočilo Svetega pisma smo se poglobljali tudi na seminarju za biblič- ne animatorje 22. junija na Teološki fakulteti v Ljubljani. Navdušenje nad odkrivanjem njenega bogastva v sed- mih delavnicah preveva vse odgovore v

anketi. Delček odgovorov posredujemo tudi v tej številki revije. Naslednji tak se- minar bo povezan z vseslovenskim sre- čanjem Slovenskega bibličnega gibanja 9. novembra v Celju. Pred tem bodo po že ustaljeni navadi v prvem vikendu v oktobru svetopisemske duhovne vaje v Kančevcih. Svetopisemske duhovne vaje bodo v tem letu še tudi od 6. do 8. de- cembra v Hiši kruha pri Svetem Duhu. Vabimo pa vas tudi, da se pridružite ne- pretrganemu branju Svetega pisma na svetopisemskem maratonu v Ljubljani ali na »mini maratonih«, ki se prirejajo v drugih krajih. Morda daste tudi sami pobudo za izvedbo daljšega ali krajšega branja Svetega pisma v vašem kraju. V tej številki BBD boste lahko prebrali, kako čudovito takšno branje deluje v srcih bralcev in poslušalcev.

Dogodkov, kjer je »gostiteljica« Bož- ja beseda, poleg vsega njenega rednega oznanjanja torej ne manjka. Pojdimo k njej, postanimo njeni gostje, saj je čudo- vita gostiteljica, ki obilno nahrani vse, ki na njeno povabilo vstopijo k njej. Njeno okrepčilo nam je danes še kako potrebno.

Božja beseda danes je revija, ki jo izdaja Slovensko biblično gibanje.

Revija izhaja trikrat letno

Naslov gibanja in uredništva:

Poljanska 2, 1000 Ljubljana,
tel.: (01)43-14-278, (01)43-25-105 in
041/603 567, <http://sbg.rkc.si/>

Uredniški odbor:

doc. dr. s. Snežna Večko (odgovorna urednica),
terezija.vecko@guest.arnes.si

doc. dr. Marijan Peklaj,
marijan.peklaj@guest.arnes.si

prof. Bogomir Trošt, bogomir.trost@rkc.si

Cena: priporočen dar 5 EUR na leto

Transakcijski račun pri Krekovi banki:

št.: SI56 2420 0900 4563 958

Priprava in izvedba: Salve d. o. o. Ljubljana

Vsebina

UVODNA BESEDA (doc. dr. s. Snežna Večko) 2

LETO VERE

Edina kristjanova naloga: kierkegaardovski premislek o ljubezni, veri in izpolnjevanju postave (Bojan Žalec) 3

DEJAVNOSTI ZA POGLOBITEV VERE

Seminar za biblične animatorje 11

MEDNARODNO SODELOVANJE

Slovenska predstavnica na subregionalnem srečanju Katoliške biblične federacije za srednjo Evropo (s. Snežna Večko) 14

DOGAJANJE

Svetopisemske duhovne vaje 15

Svetopisemske duhovne vaje v hiši kruha 15

Svetopisemski maraton 16

Fotografije: s. Snežna Večko

dr. Bojan Žalec

To je drugi del predavanja, ki ga je na srečanju bibličnih skupin na svetopisemsko nedeljo 27. januarja 2013 v Dolnjem Logatcu podal dr. Bojan Žalec. Prvi del je bil objavljen v BBD 2013, št. 1. V njem je predstavil trditev danskega krščanskega misleca Sorena Kierkegaarda, da imamo kristjani pravzaprav samo eno nalogo: ljubiti Boga, ljubiti samega sebe in ljubiti svojega bližnjega kakor samega sebe. Razvijal je Kierkegaardovo razmišljanje, da je glavna krščanska dolžnost izpolnjevanje postave, to pa je dejansko ljubezen: če ljubimo, izpolnjujemo postavo, in če izpolnjujemo postavo, ljubimo. Zato je temeljno vprašanje: Kakšna je krščanska ljubezen? Kdaj lahko rečemo, da nekoga ljubimo?

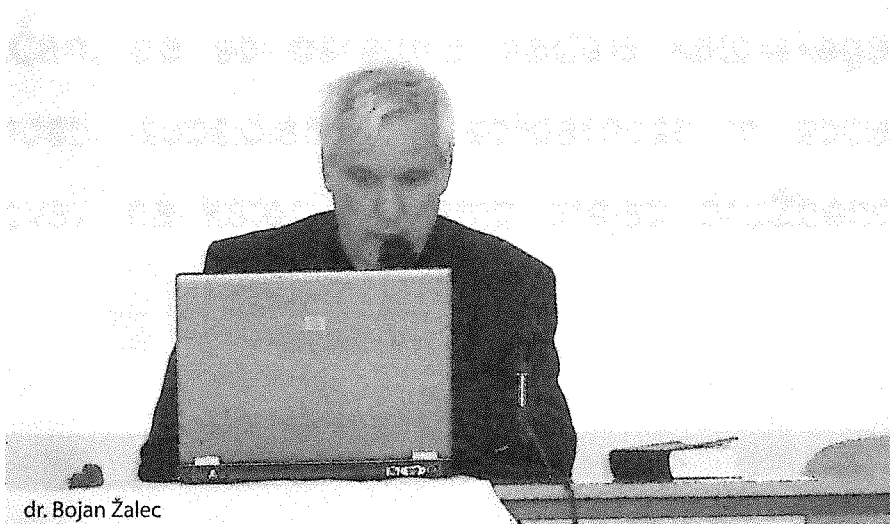
Edina kristjanova naloga: kierkegaardovski premislek o ljubezni, veri in izpolnjevanju postave

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

4. POMEN NOTRANJOSTI

»In kaj je krščanstvo drugega kot notranjost!« je zapisal Kierkegaard. (180)¹

¹ Če ni dodatnih navedb, se številke v oklepajih nanašajo na številke strani v

dr. Bojan Žalec

Španska inkvizicija načeloma ni ravnala napačno, glede na cilj, približati človeka Bogu. Motili pa so se v razumevanju bližine Bogu in glede metod približevanja človeka Bogu. To pa zato, ker so zanemarili dejstvo, da je za krščanstvo najpomembnejše, kaj je v človekovi notranjosti, to pa je lahko samo tisto, kar človek svobodno sprejme. Inkvizicija je bila v zanemarjanju pomena notranjosti za resnično dobrobit človeka podobna utilitarizmu. V bistvu je šlo za utilitarizem², le da

Kierkegaard 2012.

² Utilitarizem je filozofska smer, ki je še posebno razširjena v anglosaksonskem svetu. Njena utemeljitelja sta angleška filozofa 19. stoletja Jeremy Bentham in John St. Mill. Osnovno načelo utilitarizma je maksimiziranje sreče in minimiziranje bolečine. Pri tem je sreča razumljena kot duševno stanje ugodja in to je bistvena razlika med Aristotelovo in krščansko (sv. Tomaž Akvinski) evdajmonistično etiko, saj pri slednjih pojmovanje sreče (ali srečnosti) oz. dobrega življenja ne moremo enačiti s subjektivno doživljanjem ugodjem ali srečo, ampak je mera prave srečnosti oz. dobrega življenja stopnja podobnosti najodličnejšemu bitju, se pravi Bogu. O razliki med utilitaristično in evdajmonistično etiko gl. Žalec 2010a, 138-141 in 147-154. Čeprav se na prvi pogled lahko

je bila sreča, kot merilo dobrega, predstavljena na drugi svet, tosvetna sreča pa je bila pravzaprav irelevantna. A načelo ostaja isto.

Krščanstvo je notranjost. Ampak notranjost je odvisna od zunanje stvarnosti, bo kdo ugovarjal. Že res, vendar pa preveliko pogojevanje notranjosti s strani zunanje stvarnosti pomeni odrekanje stališču, da je človek svobodna oseba. Vendarle lahko človek zmeraj reče ne in okrepi to njegovo zmožnost pomeni okrepi njegovo avtonomnost.³ Sam verjamem, da je člo-

zdi, da je utilitarizem filozofija notranjosti (saj pomembno mesto v presojanju utilitaristov igrajo duševna stanja ugodja/sreče), podrobnejši premislek pokaže, da to ni res in da je ravno zaradi zanemarjanja pomena notranjosti vsakega posameznika utilitarizem nezdružljiv s krščanstvom. Podrobneje sem to zadnjo trditev pojasnil v drugem razdelku svoje razprave Multiculturalism, Liberalism and Christianity: Some Elucidations (concerning Europe).

³ Strogo gledano človek, gledanó s krščanskega stališča, ni avtonomen, saj ni sam svoj zakonodajalec, ampak je zakonodajalec Bog, ki je tudi Zakon sam. Vendar pa je človek kot oseba avtonomen v tem smislu, da lahko božji Zakon sprejme, se po njem ravna oz. se vsaj trudi po njem

vek avtonomen in da je zato treba oblikovati osebnosti, ki bodo avtonomne, se pravi dolžnostno v temelju odgovorne samo Bogu, kar pa implicira, da ljubimo vsakega človeka kot samega sebe.

Kierkegaard nas v *Dejanjih ljubezni* opozarja na pomembno dejstvo, da ljubezen spodbuja. Če te nekaj ne spodbuja, to pomeni, da ne čutiš, da bi bila v tem prisotna ljubezen. Če gre za krščansko pojmovanje ljubezni, to pomeni, da v tem ne čutiš načelnosti, ampak težnjo po zbiranju zemeljskih dobrin. Ne gre za izpolnjevanje postave, ampak za poln trehuh (naših). Vendar *Sveto pismo* pravi, da človek ne živi samo od kruha (prim. 5 Mz 8, 3; Mt 4, 4; Lk 4, 4).

Ljudi, še posebno (mladih), zagrelih za kakšne sumljive doktrine, ne bomo pridobili z nauki in usmeritvami, ki poudarjajo pomen kruha in zemeljskih dobrin, ampak zagretost za te doktrine lahko izpodrine samo nauk, pri katerem gre za izpolnjevanje postave. Še posebno ne pri generacijah, ki nikoli niso bile lačne. Zato npr. kako kruharsko usmerjeno konservativno ali desno usmerjeno krščanstvo ni perspektivno v pogledu pridobivanja tistih, ki se navdušujejo npr. za idejo komunizma. Resničen tekmeec nekrščanskim usmeritvam so lahko samo usmeritve, kot je Kierkegaardova, ki poudarjajo primat izpolnjevanja postave. Samo take usmeritve lahko opravljajo eno od osrednjih nalog religij in »religij«: doseganje občutka notranje izpolnjenosti pri ljudeh.

Imeti pravo krščansko vero pomeni, da ti je pomembna notranjost ljudi, zunanji svet pa samo

toliko, kolikor vpliva na njihovo notranjost. To pomeni, da ti je tudi glede sebe samega zadosti notranjost, zadosti to, da si v skladu s svojo vestjo.

Krščanstvo ni nikoli zavračalo prijateljske in drugih posebnih ljubezni. Res pa je (po Kierkegaardu) najprej potrebna naveza neskončnosti, da naše srce, in srce našega prijatelja, ostane čisto. »Najprej torej naveza neskončnosti in šele potlej govor o svobodi.« (194) Bog je za kristjana prva prioriteta. (195)

5. NAŠA DOLŽNOST JE, DA LJUBIMO LJUDI, KI JIH »VIDIMO«

»Če kdo pravi: ‚Ljubim Boga,‘ pa sovraži svojega brata, je lažnivec. Kdor namreč ne ljubi svojega brata, ki ga je videl, ne more ljubiti Boga, katerega ni videl.« (1 Jn 4, 20)

V *Svetem pismu* piše, da človeku ni dobro biti sam. Potreba po drugem in po (ljubezenskem) odnosu z njim je globoko zasidrana v človeka (201). Ta potreba je po Kierkegaardu tako globoka in »tako bistveno sorodna človeški naravi«, da je celo On, ki ljubi več kot človeški rod, začutil potrebo, da po človeško ljubi in da je po človeško ljubljen (202).

Kierkegaard dodaja, da ljubezen ni v tem, da od ljudi nekaj zahtevamo in da pri tem merila postavimo celo tako visoko, da jih noben človek ne more izpolniti. Ljubezen ni v tem, da nekaj zahtevamo od drugih. Kdo pa smo, da lahko nekaj zahtevamo? (212)

Pri krščanstvu se lahko učimo, pravi Kierkegaard, da ni še nihče, in tudi ne bo, ker ne more, prišel v nebo, če ni prej sestopil z neba. Ta sestop pa je v tem, da brezmejno ljubimo človeka, ki stoji pred nami, ki ga vidimo takega, kot je. Če hočemo v svoji ljubezni priti do popolnosti, moramo izpolniti

svojo dolžnost in človeka ljubiti takega, kot je, kot ga vidimo, z vsemi njegovimi šibkostmi in slabostmi, v vsej njegovi nepopolnosti; četudi je postal drugačen, četudi mu ni mar zate, četudi se ogreva za drugega, četudi te je morda izdal ali zatajil. (226)

Vprašanje: Kaj pa dolžnost, da ščitimo šibkejšo pred silo, ki jim nepravilno prizadeva hudo? Kaj storiti takrat, ko lahko samo z nasiljem zaščitiš uboge pred nepravilniki? Kakšna ljubezen do nepravilnih je potem to, če si nasilen do njih? Odgovor: Merilo tvojega ravnanja je to, da prispevaš k temu, da čim več ljudi vzljubi Boga ali, drugače povedano, da čim več ljudi postane čim bolj moralnih.

5.1. Sv. Tomaž Akvinski o ljubezni

Pomembne misli o ljubezni je zapisal sv. Tomaž Akvinski, na primer v drugem delu drugega dela svoje *Teološke sume* (v nadaljevanju Sth): q. 23, O naravi ljubezni, a. 1 (Ali je ljubezen prijateljstvo), q. 26, O ljubezenskem redu, a. 2 (Ali je potrebno prej ljubiti Boga kot bližnjega?), q. 44, O zapovedih ljubezni, a. 1 (Ali je bilo potrebno ljubezni dati kakšno zapoved?). Iz omenjenih vprašanj, kvestij, in njihovih členov lahko povzamemo oz. izpostavimo naslednje misli, ki so pomembne tudi za našo razpravo:

Tomaž trdi, da je človek v skupnosti z Bogom in da na tej skupnosti temelji prijateljstvo. To prijateljstvo je vzajemna dobrohotnost:

»Krščanska ljubezen (*caritas*) je pravzaprav ljubezen (*amor*), ki temelji na tej skupnosti. Jasno je torej, da krščansko ljubezen sestavlja pravzaprav neko prijateljstvo človeka z Bogom.« (Sth II, II, q. 23, a. 1)

Sicer so tri glavne značilnosti krščanske ljubezni: začne se z Bogom

ravnati, ali pa ne. Brez te svobode sprejemanja ali zavračanja ne moremo govoriti o človeku kot osebi. Za splošen oris razlike med avtonomno in heteronomno etiko gl. Žalec 2010a, 138. O božjem Zakonu, o vrstah zakona in krščanskem pojmovanju naravnega prava gl. Žalec 2010a, 169-172.

in se z njim konča (je teofinalna), uresničuje se po Kristusu (je kristocentrična) in po medosebnem odnosu (je personalna). (Prim. Vereš, v Toma Akvinski 1981, 265, op. 8.) Ljubezen do sovražnikov je absolutna novost in razlikovalna značilnost krščanstva (v primerjavi z vsemi religijami in nauki človeštva). Krščanstvo teži k spravi, pomiritvi in poudarja, da se ta lahko doseže samo s povezovanjem vseh ljudi, ne pa z izključevanjem in sovraštvom do nekaterih.

Tomaž (prim. Sth II, II, q. 23, a. 1, ad 2) opozarja, da je prijateljstvo z nekom lahko tako veliko, da zaradi njega ljubimo osebe, ki so z njim povezane, celo če nas le-te žalijo ali sovražijo. Na tak način se prijateljstvo ljubezni razteza celo na naše sovražnike, ki jih ljubimo iz obzira do Boga, s katerim smo v prvi vrsti povezani s prijateljsko ljubeznijo.

Tomaž razlaga (Sth II, II, q. 26, a. 2), da je to, da ne ljubimo svojega bližnjega, lahko dokaz, da ne ljubimo Boga. Vendar ne zato, ker bi si bližnji zaslužil, da bi bil prej ljubljene kot Bog, ampak upoštevajoč pot ljubezni: Tomaž sprejema trditev, da se na tistem, kar nam je znano, učimo ljubiti tisto, kar je neznano. Tisto, kar vidimo, se najprej ponuja naši ljubezni in nas vodi k ljubezni. To vidno, to znano, pa je naš bližnji. Iz zgornjega izvaja trditev, da je to, da kdo ne ljubi svojega bližnjega, lahko dokaz, da ne ljubi Boga.

V Sth II, II, q. 44, a. 1 Akvinski trdi, da je cilj vseh desetih božjih zapovedi ljubezen do Boga in ljubezen do bližnjega. Zaradi tega zapovedi ljubezni niso dodane Božjim zapovedim, ampak so vsebovane v njih (prav tam, ad 3). Smoter človekovega življenja je, da se poveže z Bogom, kar se zgodi po ljubezni. Zapoved ljubezni se lahko uresniči samo po

lastni volji. Zato ta zapoved ni v nasprotju s svobodo. Svoboda ni v nasprotju z obveznostjo, dolžnostjo, ampak samo s prisilo. Svoboda ni nič drugega kot po svoji volji sprejeta in udejanjena obveza, da se ustvarja boljši svet in da se doseže absolutna sreča. Svoboda je potemtakem svoboda za neko delo, ne pa beg v sebe, zaprti človeški egoizem. (prim. Vereš, prav tam, 269. op. 2.)

Krščanska ljubezen ni stvar spontane ali človeške čustvenosti, ampak je trajen napor preseganja egoizma. Ljubiti svojega sovražnika, zmanjševati zavist, oprostiti zlo, izbrisati iz spomina žalitev, ki smo jo pretrpeli ipd., ne da bi pričakovali kakršnokoli nagrado, in opravljanje vrste drugih »nesmiselnih« reči, resnično niso stvar človeške narave niti ne ustrezajo stvarnemu življenju ljudi. Zato se takšna zapoved postavlja kot zahteva, zapoved, in to kot največja zapoved. (prim. Vereš, prav tam, 269. op. 1.)

Opazovanje, slikovito predstavljanje, domišljjsko predstavljanje, skratka videno, je bistvena predpostavka vsake človeške ljubezni. To potrjuje izkušnja in umetnost, pa tudi pregovor »Daleč od oči, daleč od srca«. (prim. Vereš 267, prav tam, op. 4.)

6. POMEN SOLIDARNOSTI IN NESPREJEMLJIVOST ČREDNE MORALE S KRŠČANSKEGA VIDIKA

Friedrich Nietzsche je v svoji razpravi *Onstran dobrega in zlega* o krščanstvu (slabšalno) zapisal, da je »platonizem za ‚ljudstvo‘ (Nietzsche 1988, 8)«. V njegovi izjavi je del resnice. Krščanstvo je podobno platonizmu po tem, da je usmerjeno v presežno resničnost. Vendar je za razliko od platonskega nepersonalističnega platonizma krščanstvo perso-

nalistični »platonizem«. Naloga kristjana je, da je čim bolj udeležen pri Dobrem, podobno, kot si platonist prizadeva biti udeležen pri ideji Dobrega. Vendar pa v krščanstvu Dobro ni neka stvar, četudi še tako posebna, ampak je Dobro oseba, natančneje Oseba. Dobro je namreč Bog, Bog pa je Oseba. Zaželeni odnos med človekom in Bogom lahko pojasnimo s pojmom solidarnosti. Solidarnost tukaj razumemo nekoliko širše, kot je to običajno: ne samo v ekonomsko-materialnem smislu, ampak kot udeležnost pri življenju drugega sploh, ki ni omejena na ekonomsko-materialni vidik. Pri tem ima bistveno vlogo doživljajska solidarnost, udeležnost pri doživljanju drugega.⁴ Solidaren človek si prizadeva, da bi bil sam čim bolj udeležen pri življenju drugega in da bi drugemu čim bolj omogočil solidarnost pri svojem življenju.⁵ Cilj človekovega življenja mora biti čim večja solidarnost z Bogom.⁶ Pot in cilj

4 Če tako pojmujeemo solidarnost, potem lahko dialog opredelimo kot dogajanje doživljajske solidarnosti. Naravo, pogoje in dejavnike dialoga sem podrobneje predstavil in pojasnil v Žalec 2010b, kratko in jedrnat pa v Žalec 2012a.

5 Tu pa je potrebno dodati pomembno opozorilo: nikoli ne smemo pozabiti, da smo osebe presežna bitja (v metafizičnem, spoznavnem in etičnem smislu (prim. Žalec 2012a)) in da je mnenje, da si lahko popolnoma udeležen pri doživljanju drugega, nevarna utvara, ki lahko vodi v pokroviteljsko in (na koncu) instrumentalistično zadržanje do drugega. Vsekakor moramo gojiti solidarnost, vendar v luči personalističnega spoznanja, da so osebe presežna bitja. Zato je prava solidarna drža obenem personalistična.

6 Dialog je nepogrešljiv na vseh področjih človekovega življenja in je temelj zdrave družbe. Kateri dejavniki so potrebni za resnični dialog in kakšna je vloga ljubezni (v smislu agape oz. caritas) v njem? Za dialog so potrebni svoboda (ki vključuje odsotnost tabujev), empatija in sočutje ter enakopravnost udeležencev dialoga. Agape je nasprotje sovraštva, ki je negativen dejavnik dialoga. Agape nas tudi usmerja k razlikovanju med osebo in njenimi dejanji. Dialogska drža dopušča tudi kritično razpravo. Taka razprava

(do) take solidarnosti je ljubezen v smislu caritas. Ljubiti Boga pa pomeni, da si prizadevamo biti solidarni tudi z vsemi drugimi ljudmi. Tudi v odnosu do drugih ljudi je pot in cilj (do) solidarnosti z njimi ljubezen do teh ljudi. Vsa ljubezen pa izvira od Boga in je lahko v nas samo zaradi naše povezanosti z Bogom. Torej je naša solidarnost z Bogom pogoj naše ljubezni do drugih ljudi. Po drugi strani pa se naša ljubezen do Boga razodeva ravno skozi ljubezen do drugih ljudi. Kako lahko trdiš, da ljubiš Boga, ki ga ne vidiš, če ne ljubiš drugih ljudi, ki jih vidiš? Ali z drugimi besedami: Kako lahko trdiš, da si solidaren z Bogom, če si ne prizadevaš za solidarnost z ljudmi, in to z vsemi ljudmi, ne glede na to, kakšni so?

Nasprotje osebne vere je čredna morala. Le-ta je povezana z instrumentalizmom, ki pa razodeva nezaupanje v to, da bo vse dobro, samo če jaz ravnam prav, tudi če mi to ni razvidno. Čredna morala in instrumentalizem razodevata pomanjkanje vere. Naša edina temeljna in vrhovna naloga je biti moralen. To ni mogoče brez ljubezni do Dobrega in zaupanja vanj. Slednje pa spet ni mogoče brez vere v Dobro. Potemtakem je naša temeljna naloga zagotoviti vero in zaupanje v Dobro ter ljubezen do njega.

pa je možna samo na osnovi omenjenega razlikovanja, kajti sicer moja izjava, da je bilo tvoje dejanje slabo, pomeni, da si ti sam slab. Ljubezen je tudi tista, ki človeka pripravi do tega, da se odpre in s tem tvega, da je ranjen. Dialoga ni brez takega tveganja. Če hočemo celostno začutiti neko osebo, potem jo moramo ljubiti. Vsak odnos, vsaka (družbena) pravičnost uveni brez dialoga, se pravi brez ljubezni. Verjamem, da dialog človeka z Bogom povečuje njegovo dialoško in ljubezensko zmožnost. Zato je ta dialog izrednega pomena za medčloveške odnose. Ta dialog pa je pravzaprav molitev.

7. NIČ NI NAŠE, VSE JE OD BOGA IN VSE JE SAMO ZA TO SPLOH KAJ VREDNO, KER JE OD BOGA

Človekova naloga je, da ljubi Boga⁷ in da si prizadeva, da bi čim več ljudi čim bolj ljubilo Boga. To je edina temeljna naloga človeka. Vse ostalo je podrejeno temu ali v službi tega. Ljubiti Boga pa pomeni pravzaprav izpolnjevati njegovo postavo, to pa je mogoče samo, če ljubiš. Če je izpolnjevati božjo postavo ekvivalentno biti moralen, potem to pomeni, da ne moreš biti moralen, če ne ljubiš.

Pomembno vprašanje: Koga – če sploh koga – imamo pravico žrtvovati za čim boljši izkupiček v pogledu velikosti množice (v matematičnem smislu besede) tistih, ki ljubijo Boga?

Preden poskušam odgovoriti, se mi zdi primerno podati dve priponi:

1. Tu gre za žrtvovanje v smislu, da določene osebe prepustimo moralni skvarjenosti ali to moralno skvarjenost celo povzročimo, a pri tem stvari upravičujemo s strateško računico. Se pravi: Ali je dovoljeno kadarkoli koga uporabiti zgolj kot sredstvo, pa četudi kot sredstvo za povečanje določenega dobrega?
2. Tu je relevantna misel, da je vsak posameznik vreden toliko kot cel svet. To je po svoje povezano z vprašanjem solidarnosti: Vsi za enega, eden za vse.

Z vidika solidarnosti je revolucija, in z njo povezane žrtve, upravičena (v kolikor žrtev moralno ne pohabimo): dokler ne bo užival svobode in razcveta vsakdo, do takrat se moramo vsi žrtvovati. Vsak

posameznik je vreden toliko kot cel svet. Vsi za enega, eden za vse. Neko polovičarsko mižanje ob žrtvah našega sistema, ob tem pa ne storiti dovolj, da bi se kaj spremenilo, ni solidarno in ni krščansko, ampak je, če sploh občutimo krivdo, polovičarsko zatiskanje oči.

Za (moralno) upravičenje revolucionarnega žrtvovanja je potemtakem ključno sprejetje trditve, da je vsak posameznik vreden toliko kot cel svet. Utilitarizem, ki preračunava osebe, je nezdružljiv s to trditvijo in odlična podlaga duhovno prazne in okostenele ideologije, ki ovira ali celo onemogoča potrebno prenavljanje, razumevanje sodobnega sveta ter dialog z njim in potemtakem tudi ustrezne družbene spremembe. Tak neduhovni »konzervativizem« v resnici sploh ni noben konzervativizem (se pravi ohranjevalec) v dobrem smislu, saj tradicionalnih pozitivnih vrednot dejansko ne ohranja pri življenju (kaj šele, da bi poglobljajal njihovo razumevanje in razvijal nove načine in oblike njihovega uresničevanja (primerne sodobnemu času in prostoru)), ampak jim, nasprotno, dela medvedjo uslugo, saj s svojim zlaganim sklicevanjem na etos izročila meče slabo luč tudi na tiste poštene posameznike in skupine, ki etiko (krščanskega) izročila zares uresničujejo in razvijajo. Vendar pa se moramo kristjani po drugi strani pri svojem družbenem angažiranju kljub bednosti orisanega nepristnega škodljivega »konzervativizma« po drugi strani vendarle vseskozi varovati tudi zapadanja v drugo skrajnost nepremišljenih (revolucionarnih) sprememb. Vseskozi se moramo zavedati, da mora biti naš poglavitni cilj svet, v katerem se bo povečala skrb za pomoč ljudem, da vzljubijo Boga, ne pa da se bo ljudi učilo, da ni Boga in se vero v Boga preganjalo, kar se je na primer praviloma dogajalo po vseh zmago-

7 »Ljubi GOSPODA, svojega Boga, z vsem srcem, z vso dušo in z vso močjo!« (5 Mz 6, 5) Prim. tudi Mt 22, 37, Mr 12, 30 ter Lk 10, 27, kjer je zapisano: »Ta je odgovoril: „Ljubi Gospoda, svojega Boga, iz vsega srca, z vso dušo, z vso močjo in z vsem mišljenjem, in svojega bližnjega kakor samega sebe.“«

vitih komunističnih revolucijah v 20. stoletju (ne glede na (lažnive) besede in obljube, da ni oziroma da ne bo tako). Za tako ceno seveda za kristjane ni sprejemljiv noben družbeni red, pa četudi bi sicer imel še toliko pozitivnih plati. Po Kierkegaardu je doseganje omenjenega cilja pravzaprav edino merilo hotenja in ravnanja pravega kristjana.

Potemtakem ni revolucija, in žrtve, ki spadajo k njej, tisto, kar je nezdržljivo s krščanstvom, ampak so problem cilji nekaterih revolucij, npr. doseganje ateistične družbe.

Kierkegaard se sprašuje, ali lahko nekoga spravim v greh umora zavoljo resnice, ali imam pravico, da me ubijejo zaradi resnice.⁸ Tudi pri odgovoru na to vprašanje se moramo zavedati, da umor ni največji greh, v katerega lahko spravimo nekoga, saj ga lahko brez prizadevanja za resnico, njenega izpovedovanja in širjenja, pustimo še v večjem grehu.

Menim, da je potrebno spodbujati spremembe, tudi revolucionarne, ki vodijo k temu, da bo več ljudi in v večji meri ljubilo Boga, in da nikakor ne smemo križem rok stati samo zavoljo »miru«, v katerem pa ljudje živijo stran ali celo v sovraštvu do Boga. Če nimamo poguma za takšno revolucionarno dejavnost, potem nimamo krščanske vere in ne verjamemo, da je naša edina dolžnost večanje ljubezni do Boga. To pomeni tudi, da ne ljubimo (vsaj ne v krščanskem smislu te besede). Krščanska ljubezen je namreč dejavna, in sicer tudi družbeno dejavna. V nasprotnem primeru pa vero/religijo samo uporabljamo za take ali drugačne namene, od poslovnih, političnih, terapevtskih ali hedonističnih. To pa je instrumentaliziranje

vernosti/religioznosti, instrumentalizirana vera pa ni pristna vera. Instrumentalizirana vera je zgolj sredstvo, ne pa cilj. Nasprotno pa je ljubezen, in potemtakem vera, ker brez ljubezni ni vere, ciljna krepost, ne zgolj sredstvena.

Seveda bo marsikdo vprašal, kaj konkretno pomeni taka krščanska dejavna ljubezen. To pomeni predvsem to, da nam je širjenje ljubezni pred vsem. To širjenje mora potekati v duhu solidarnosti in personalizma, ne pa količinskega preračunavanja ali utilitarizma. Konkretni koraki pa so odvisni od konkretne situacije. To pomeni, da lahko dajemo prednost članom svoje družine, dokler je to vseeno oz. dokler ni nepravilno. Npr. skrbim za tri otroke, ker za več ne morem, in skrbim za svoje tri, ker je pač vseeno, za katere skrbim. Na smem pa skrbeti za svoje na račun drugih. Ne smem iz skrbi za svoje otroke npr. opustiti boj proti holokavstu, kjer sežigajo na tisoče drugih otrok.

Nič ni moje niti zgolj naše, vse je od Boga in samo to je vredno, kar je od Boga, in samo zato je vredno, ker je od Boga. Tudi ljubezen je neskončen dolg do Boga. Tako radikalen je krščanski nauk. To spoznanje veje iz pesmi Alojza Gradnika *Kmet govori Bogu* (Gradnik 1982, 96), zato dovolite, da jo navedem v celoti in tako zaključim svoje izvajanje:

*Moj srp je rezal Tvoje bilke,
moj znoj je močil Tvoje trte,
večer je, vžgi zvezda svetilke.*

*Moj molk častil je grozd in travo,
srp, koso, sode, klet in kravo,
zdaj k Tebi so oči uprte.*

*Moj plug oral je Tvoja polja,
Tvoj prst oral je moja lica,
še zate je na mizi žlica.*

*Prisedi, z mano povečerjaj,
potem pa ves svoj dolg izterjaj.
In naj zgodi se Tvoja volja.*

Post scriptum

Skrajšano verzijo te razprave sem v obliki vabljenega predavanja predstavil 27. 1. 2013 na srečanju bibličnih skupin ljubljanske nadškofije v Dolnjem Logatcu. Po predavanjih so sledili pogovori v skupinah. Med pogovori in po njih so udeleženci izrazili svoje pripombe na predavanja. Nekaterim udeležencem je bil moj prispevek zelo všeč, nekateri pa so imeli na moja izvajanja bolj ali manj kritične pripombe. Slednje so bile štiri in na njih bi rad v tem pripisu kratko odgovoril, kajti morda se bodo podobni pomisleki porajali še kakšnemu bralcu te razprave.

V predavanju sem uporabljal izraz »krščanska ljubezen« in prvi kritik mi je poočital, naj tega izraza ne uporabljam, saj krščanske ljubezni ni, je samo Božja ljubezen. Zadevnemu gospodu sem hvaležen za to pripombo, saj mi je tako še enkrat dal možnost, da sem poudaril, kar je več kot očitno iz mojega predavanja/razprave, da menim, da je vse, kar je vredno, od Boga, in da je vredno zato, ker je od Boga. Torej je tudi vsaka ljubezen v smislu caritas od Boga. V tem se popolnoma strinjava. Vendar pa je res, da se beseda ljubezen ne uporablja samo v smislu caritas, ampak tudi za stvari, ki nimajo nobene povezave s caritas oz. so z njo v nasprotju. Da bi razločevali uporabo besede *ljubezen* v smislu caritas od drugih uporab te besede, nekateri govorimo o krščanski ljubezni, pri čemer se ta izraz nanaša na isti odnos kot besedi *agape* in *caritas*. V tej uporabi nikakor nisem osamljen. Tako je npr. p. Marijan Šef, DJ leta 1985 izdal poučno knjižico z naslovom *Diakonijska: krščanska ljubezen do bližnjega*, ki jo je izdal in založil Nadškofijski ordinat v Ljubljani.

⁸ Prim. prvo razpravo z naslovom »Mar se človek sme pustiti ubiti za resnico?« v Kierkegaard 2009.

Drug primer, ki ga navajam tudi zato, ker je srečanje potekalo v Dolnjem Logatcu, kjer je bil rojen tudi pomemben slovenski družboslovec dr. Andrej Gosar, vendar ne samo zato: mislim, da povedano zelo dobro dopolnjuje glavne poudarke pričujoče razprave, pa tudi sicer so mi Gosarjevi pogledi zelo blizu. Dr. Janez Juhant, redni profesor na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani, je o Gosarju zapisal naslednje stavke:

»Kot je zapisal Gosar (1939, 260) v svojem delu *Socialni nauk Cerkve*, je cilj vsega prizadevanja *Obnova krščanskega življenja*, kot se glasi tudi naslov tega poglavja v omenjeni knjigi. Nadaljuje: ‚Danes potrebujemo ljudi močne in žive, dejavne vere, ki bodo zmožni vzdržati tudi najhujša nasprotovanja in preganjanja.‘ (266) Za takšno živo vero niso dovolj le molitve, ampak so potrebne tudi posebne kreposti, predvsem nenavezanost na zemeljske dobrine in **krščanska ljubezen** <moj poudarek – op. B. Ž.>. To sta za Gosarja dve zelo konkretni stvari. Dobrine vedno uživamo vsi ljudje kakor iz ene in iste skupne skleda, in kolikor več zajame iz nje eden, toliko manj ostane za druge. To je veljalo nekoč in velja tudi še danes ter se ob rastoči gospodarski krizi, pomanjkanju surovin in virov preživetja vedno bolj zaostrojuje ter usmerja in kliče k temeljnim premislekom o pravičnosti v globalni družbi ter vzpostavljanju temeljev družbene solidarnosti, za katero se je v slovenskih razmerah takrat zavzemal Gosar. /.../ Gosar je prepričan, da ureditev gmotnih zadev potrjuje duhovno svežino in v njegovem primeru pristno krščansko poduhovljenost, medtem ko v nasprotnem primeru tudi o krščanski duhovni ukoreninjenosti ne moremo govoriti.« (Juhant 2012, 143.)

Nekateri osrednji poudarki Gosarjeve misli, ki zaznamujejo tudi stališče, ki sem ga sam zagovarjal v tej razpravi, so razvidni že iz tega navedka: univerzalna in potemtakem globalna solidarnost (solidarni družbeni red), temeljnost nenavezanosti na zemeljske dobrine in krščanske ljubezni, obenem pa poudarjanje, da se ljubezen do Boga razodeva v ljubezni do konkretnih ljudi (kar vključuje prizadevanje za pravično ureditev njihovih gmotnih razmer). Temu bi lahko dodali Gosarjevo poudarjanje dejstva, da smo vsi ljudje bratje, zavračanje dominantnih opredelitev med 2. svetovno vojno na Slovenskem, zavest o potrebi združevanja krščanstva in socializma (pri čemer pa pri tem ne gre za socializem v smislu nasilne »diktature proletariata«, ki so ga pri nas in drugje izvajali komunisti), poudarjanje pomena zaščite delavcev in (družbene) etike ...

To, kar sem zgoraj povedal, je lahko tudi že delna podlaga za odgovor na drugo kritično pripombo, ki sem je bil deležen, in sicer željo po večji obravnavi konkretnih primerov. Kot vemo, je bil Gosar zelo konkreten mislec, ki so ga zanimali konkretni učinki in posledice abstraktnjših in splošnejših premišljevanj, vendar se je zavedal tudi pomena razmisleka o temeljnih podlagah dobrega življenja, med katere je uvrščal tudi *krščansko ljubezen* in *nenavezanost na zemeljske dobrine*. Mislim, da bi sam težko našel ustrežnejša kandidata za najbolj ključni besedi pričujoče razprave. In če bralec ne zaupa meni, pa naj zaupa vsaj Gosarju, da sta še kako vredni podrobne obravnave tudi za tistega, ki ga zanima v prvi vrsti konkretna stvarnost, saj brez teh temeljnih razmislekov ne bo mogel zares razumeti povsem konkretnih dogajanj.

Sam sem se konkretnim primerom iz slovenske ali širše stvarnosti skorajda povsem izognil. Ne samo zato, ker mi čas tega po svoje ni dopuščal, ampak tudi, ker nisem želel, z navajanjem konkretnih primerov, koga posebej žigosati, izpostavljati, pribijati na steber moralne kritike. To sicer včasih tudi počnem, npr. kot občasni kolumnist tednika *Demokracija*, vendar pa se mi ta »žanr« za srečanje bibličnih skupin ni zdel primeren. Mislim pa, da stališče in pojasnitve v pričujočem članku lahko komu pomagajo, da se bolj jasno zave, kaj so krščanske prioritete, in v tej zavesti pravilneje ocenjuje in vrednoti povsem konkretne dogodke iz svojega bližnjega ali bolj daljnega okolja. Tako negativnih, vendar pa tudi pozitivnih pojavov, je v našem okolju, tudi znotraj Cerkve, ki s podanih izhodišč omogočajo konkretne analize in presoje, več kot dovolj.

Tretja »kritična« opazka je prišla iz ust gospoda, ki me je v teku pogovora v skupini vprašal po splošnem odgovoru na vprašanje tipa: »Če se morem odločiti med življenjem žene ali otroka, ali med življenjem dveh otrok, kaj storiti?« Na hitro sem mu odgovoril, da odgovor, iz katerega bi bilo mogoče zanesljivo izvajati pravilen odgovor oz. ravnanje v vseh situacijah omenjenega tipa, ni mogoč. Take odločitve ni mogoče zanesljivo sprejemati vnaprej, preden pride do konkretnih situacij. Dodal sem besede iz *Svetega pisma*: »Ne skrbite za jutri, kajti jutrišnji dan bo skrbel sam zase. Dovolj je dnevu njegovo zlo.« (Mt 6, 34)⁹ Ob tem pa sedaj dodajam še naslednje: vprašajte in prosite Boga za odgo-

⁹ V slovenskem prevodu jeruzalemske izdaje *Svetega pisma* se omenjeni odlomek glasi: »Ne bodite torej v skrbih za jutri, kajti jutrišnji dan bo imel svoje skrbi. Dovolj je dnevu njegova lastna teža.«

vor, če bo potreben, in mu zaupajte. V tem je blagor vere. Lahko seveda prosimo tudi, da se nam take dileme ne zgodijo.

Ne vem, če je bil gospod nad mojim odgovorom razočaran ali ne, vendar pa je kasneje svoje vprašanje označil kot filozofsko vprašanje in dodal, da potemtakem nanj ni mogoče podati odgovora, saj sicer ne bi bilo filozofsko. Ne vem, če so bile te besede zadevnega gospoda mišljene kot očitek filozofiji, dejstvo pa je, da se pogosto srečujem s stališčem, da (razumno utemeljen) odgovor na filozofska vprašanja ni mogoč in da je zato filozofija nesmiselno početje. Seveda tema namena in koristnosti filozofije daleč presega takole intervencijo iz pripisa, vendar pa bi rad podal en kamenček v mozaik odgovora na to ogromno vprašanje, ki se mi zdi v primeru omenjenega očitka tak, da predstavlja razmeroma hitro in učinkovito pomoč pri razumevanju »koristnosti« dejavnosti, kot so filozofija, teologija pa tudi umetnost. Sam se bom omejil na filozofijo. Torej na kratko: Zavedati se moramo, da filozofija naslavlja svobodnega človeka in da ima filozofija smisel samo, če se obrača k svobodni osebi. Filozofija človeku pomaga, da je njegovo razmišljanje bogatejše (npr. širi njegov pojmovnik, zaradi česar je človekovo mišljenje bolj fino, širi množico možnosti in vidikov, s katerih obravnava določena vprašanja, pomaga mu prodirati v razumevanje temeljev sveta in njegovega življenja, bolj utemeljeno in pristojno premišljati, katera je najustreznejša celostna podoba vesoljstva, pomaga mu uvideti vidike (tudi moralne), katerih bi se brez filozofije ne zavedal itd.). Vendar pa se mora na koncu še vedno odločiti človek sam. Filozofija lahko človeku pomaga, da se zave stvari, ki se jih brez nje ne bi zavedal, ne

more pa mu dati nobenih receptov za ravnanje, niti preprostih niti zapletenih. Filozof ni strokovnjak, pri katerem naročiš izdelek ali storitev in ti ga oz. jo le-ta dostavi oz. opravi. Predmet filozofske »obdelave« je »naročnik« filozofije sam in če je »obdelava« uspešna, se poveča širina in globina njegove misli, »naročnik« se zave vidikov in možnosti, ki se jih pred tem ni zavedal, in sploh je njegovo ravnanje in življenje bolj reflektirano. Če je pozitivno vrednotenje take širitve zavesti in reflektiranosti značilnost človeka, ki stremlji k čim večji lastni osvobojenosti, potem lahko rečemo, da je filozofija smiselna v očeh tistega, ki teži k lastnemu osvobajanju. Skratka: po eni strani se filozofija obrača na svobodno osebo, le-ta je pogoj njene smiselnosti, po drugi strani pa bi morale ravno osebe, ki cenijo svoje osvobajanje, ceniti tudi filozofijo, saj je pomemben dejavnik človekovega osvobajanja, ki je vedno tudi samo-osvobajanje. Najprej smo svobodni v svojem duhu in duhovno nas brez našega sodelovanja ne more osvoboditi nihče.

Četrta kritika je bila najostrejša. Gospa mi je zabrusila približno takšen komentar: »Menim, da je potrebno iskati tisto, kar je dobro med ljudmi, ne pa poudarjati, v maniri janzenističnega čistunstva, samo tisto, kar je slabo.« Hvaležen sem sestri docentki doktorici Tereziji Snežni Večko, ki je v razpravi pravilno opozorila, da moj namen ni bil prikazovati ljudi slabših, kot so, ampak opozarjati na reči, ki nas zaslepijo, onemogočajo ali ovirajo naš stik z Bogom, našo ljubezen do Njega ...

Strinjam se z gospo, ki je bila kritična, da je potrebno iskati in poudarjati dobro. Dobro lahko deluje kot zgled, dobro je izkušnja, ki spodbuja dobro voljo, dobre reči v ljudeh spodbujajo

dobro, dobri zgledi vlečejo ... Vendar pa se je potrebno zavedati tudi teme, ki je v vsakem od nas (in le Bog zares ve, zakaj). Tudi zato, da ne obupamo in o sebi ne mislimo, da nas je Bog zavrgel, ker smo grešili, kajti kljub temu, da smo grešili, se lahko kesamo, prosimo za odpuščanje, molimo, se lahko spreobrnemo ... Skratka, med nami in v nas je veliko dobrega, vendar pa žal tudi veliko nepopolnega oz. slabega. Čredna morala, navezanost na svetne dobrine, nesolidarnost, zasvojenosti (oblike nesvobode) ipd. ter naravnost strahotne posledice letih, ki so stalnica človeške zgodovine, od njenih začetkov pa do sedanjosti, so sestavni del sveta, v katerem živimo. Tega si nisem jaz izmislil, to so dejstva, pred katerimi si ni mogoče zatiskati oči. Tudi o teh slabih stvareh je potrebno razmišljati, o njih govoriti, širiti zavest o njihovi pogubnosti in jih poskušati razumeti. Po mnenju enega največjih duhov našega časa, francoskega misleca Renéja Girarda, ki je katoliške vere, je sam Jezus Kristus prišel na svet in umrl na križu zato, da bi nam odprl oči za izvore človeškega nasilja (prim. Girard 2004). Jezus ni poglobljal samo našega spoznanja o veličini človeka, ampak tudi o njegovi grešnosti, o naravi in izvorih le-te. Raziskovanje izvorov zla potemtakem pomeni sestavni del posebne oblike posnemanja Jezusa, hoje za Kristusom.¹⁰

REFERENCE

Avtorska literatura

Aurelius Augustinus/Aurelije

Augustin. 1995-1996. *De civitate Dei/O državi božjoj*. 3 zvezki. Prev. Tomislav Ladan. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Avguštin. 2012. *Deset govorov o Prvem Janezovem pismu* (prev.

¹⁰ Zahvaljujem se Nataliji Žalec za branje in komentar te razprave.

- Miran Sajovic SDB). Celje: Celjska Mohorjeva družba: Društvo Mohorjeva družba.
- Dreyfus, Hubert L.** 2004. *Heidegger's Ontology of Art*. V: Dreyfus, Hubert L. & Wrathall, Mark A. (ur.), *A Companion to Heidegger*. Oxford UK & Cambridge USA: Blackwell, str. 407-419.
- Girard, René.** 2004. *The Girard Reader* (ur. James G. Williams). New York: A Herder & Herder Book, The Crossroad Publishing Company.
- Gosar, Andrej.** 1939. *Socialni nauk Cerkve po besedilu papeških okrožnic*. Celje: Družba sv. Mohorja.
- Grabner-Haider, Anton in Krašovec, Jože s sodelavci.** 1984. *Biblični leksikon*. Celje: Mohorjeva družba.
- Gradnik, Alojz.** 1982. *Pesmi* (izbral, uredil in spremno študijo napisal Denis Poniž). Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Halik, Tomáš.** 2012. *Blizu oddaljenim: gorečnost in potrpežljivost v srečevanju vere z nevero* (prev. Bojana Maltarić). Ljubljana: Teološka fakulteta.
- Hollenbach, David.** 2003. *The Global Face of Public Faith: Politics, Human Rights, and Christian Ethics*. Washington (D. C.): Georgetown University Press.
- Juhant, Janez.** 2012. Gosarjevi pogledi na družbeno pravičnost v luči sodobnih dilem solidarnosti. V: Tadej Pirc (ur.), *Podobe solidarnosti*, Gornja Radgona: A priori, str. 133-151.
- Kierkegaard, Søren.** 1956. *Purity of Heart is to Will One Thing: spiritual preparation for the office of confession* (prev. iz danščine Douglas V. Steere). New York: Harper & Row.
- Kierkegaard, Søren.** 1998. *Pojem tesnobe* (prev. Primož Repar). Ljubljana: Slovenska matica.
- Kierkegaard, Søren.** 2009. *Etično-religiozni razpravici* (prev. Primož Repar). Ljubljana: KUD Apokalipsa.
- Kierkegaard, Søren.** 2012. *Dela ljubezni* (prev. Andrej Capuder). Ljubljana: Družina.
- Nietzsche, Friedrich.** 1988. *Onstran dobrega in zlega: Predigra k filozofiji prihodnosti/H genealogiji morale: Polemični spis*. Prev. Janko Moder. Ljubljana: Slovenska matica.
- Tomaž Akvinski.** 1981. *Izabrano djelo*. Izbral in uredil ter opombe napisal Tomo Vereš. Zagreb: Globus.
- St. Thomas Aquinas.** 1948. *Summa Theologica*. Popolna angleška izdaja v petih zvezkih. Prevedli očetje angleške dominikanske province. Notre Dame: Christian Classics from Ave Maria Press, Inc.
- Šef, Marijan, DJ.** 1985. *Diakonija: krščanska ljubezen do bližnjega*. Ljubljana: Nadškofijski ordinat.
- Žalec, Bojan.** 2010a. Človek, morala in umetnost: uvod v filozofsko antropologijo in etiko. Ljubljana: Teološka fakulteta.
- Žalec, Bojan.** 2010b. Dejavniki dialoga in zdrava družba: solidarni personalizem, kreposti in pogubnost instrumentalizma. V: Janez Juhant in Bojan Žalec (uredila), *Na poti k dialoški človeškosti: ovire človeškega komuniciranja*, Ljubljana: Teološka fakulteta, str. 25-40.
- Žalec, Bojan.** 2012a. Solidarni personalizem in dialoški univerzalizem: temelji zdrave družbe ter primerne državljanske in domovinske vzgoje. V: *Vzgoja: revija za učitelje, vzgojitelje in starše*, leto XIV, št. 2, junij, zv. 54, str. 3-5.
- Žalec, Bojan.** 2012b. Multiculturalism, Liberalism and Christianity: Some Elucidations (concerning Europe). V: Milan Podunavac (ur.), *Challenges Of Multiculturalism*. Beograd: Heinrich Böll Foundation, Regional Office for Southeastern Europe, str. 141-160.
- Elektronski viri**
- S. Thomas Aquinas.** *Corpus thomisticum: S. Thomae de Aquino opera omnia*. Dosegljivo na: <http://www.corpusthomicum.org/iopera.html> (20. 12. 2010).
- Ostalo**
- Koran*. Prev. Erik Majaron. Tržič: Učila. 2005.
- Sveto pismo Stare in Nove zaveze*. Slovenski standardni prevod iz izvornih jezikov. Študijska izdaja. 2., pregledana izdaja, 2. natis. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije. 2001.
- Sveto pismo. Nova zaveza in psalmi: jeruzalemska izdaja*. Uradni prevod Slovenske škofovske konference. Prva izdaja. Ur. Jože Krašovec. Ljubljana: Družina: Teološka fakulteta. 2010.

Seminar za biblične animatorje, 22. junija 2013 na TEOF v Ljubljani

DEJAVNOSTI ZA POGLOBITEV VERE

Če bi poznala Božji dar

Jn 4,10

SEMINAR ZA BIBLIČNE ANIMATORJE

22. junija 2013 na Teološki fakulteti
v Ljubljani

22. junija 2013 je bil na pobudo dr. Maksimilijana Matjaža na Teološki fakulteti v Ljubljani Seminar za biblične animatorje. Seminar se bo nadaljeval. Namenjen je vsem, ki se udeležujejo svetopisemskih duhovnih vaj, srečanj bibličnih skupin, romanj po svetopisemskih krajih, študentom biblične specializacije na Katehetsko pastoralni šoli, katehetom/injam, bralcem Božje besede ... S praktičnim prikazom dela s Svetim pismom želi pomagati udeležencem, da bi bili »opremljeni« za podeljevanje pridobljenih izkušenj in spoznanj ob poglobljanju v Sveto pismo.

Po uvodnem predavanju dr. Maksimilijana Matjaža so se udeleženci razvrstili v delavnice, dopoldan v dveh delih in popoldan v enem. Možno se je bilo udeležiti od ene do treh delavnic.

Delavnice so bile sledeče:

- ♦ Stanko Gerjolj: **Kako biblični liki odgovarjajo na naša vprašanja (geštaltistični pristop)**
- ♦ s. Snežna Večko: **Vstopanje preko vprašanj o Bogu in o človeku (dve različni delavnici).**
- ♦ s. Rebeka Kenda: **Animacija osnovnošolskih otrok za Božjo besedo**
- ♦ Nataša Preglav: **Poslušam Jezusa, on posluša mene – Božja beseda za najmlajše**

- ♦ Cecilija Oblonšek: **Péta Božja beseda (zlasti psalmi) pri bogoslužju**
- ♦ Boštjan Hari: **Odrešenjski pristop – Jezusovo srečanje s človeško stisko**
- ♦ Maksimilijan Matjaž: **Duhovno branje Svetega pisma**

Navajamo nekaj odgovorov iz ankete, ki jo je pripravila Milena Pačnik. Odgovori so zbrani iz vseh delavnic.

1. KAJ STE SPOZNALI / SE NAUČILI?

- ♦ Božja beseda je živa. V mislih in besedah. V spominih. V podobah. Jezus želi, da se spominjamo. Vse delamo v Njegov spomin. Vse delamo po Njegovem zgledu, potem je pot prava.
- ♦ Zanimivo mi je bilo, kako se lahko liku približam preko simbola in vstopiš v svojo situacijo. Na ravni simbolov skušam Boga vključiti v svoje življenje.
- ♦ Ni je situacije, iz katere nas Bog ne bi mogel rešiti. Zanesi se na Boga in Bog bo sproti kazal korake.
- ♦ Kako je mogoče v eni uri predelati celotno Juditino knjigo v skupini in se veliko pogovoriti ob njej.
- ♦ Spoznala sem Juditino knjigo – sistematično, vodeno, natančno po korakih in vprašanjih. Božje delovanje v vsakem človeku je neskončno in konkretno.
- ♦ Da se s pomočjo nekaj vprašanj lahko dobro odpreš/vstopiš v dogodek iz SP.
- ♦ Vsak, ki je prišel do Jezusa Kristusa z vero in iskrenostjo, je odšel od Njega s tistim, kar je potreboval. Strto srce – daj bolečino Jezusu Kristusu, Njemu pripoveduj o svoji bolečini. Jezusov pogled je sočuten. Ne nabija krivde.
- ♦ Sveto pismo moram brati vsak dan, ampak na danes predstavljen način.
- ♦ Razpon bolezni (telesna, duševna, duhovna) v človeku, še bolj pa odrešenje (osvoboditev, ozdravitev), ki ga prinaša Jezus.
- ♦ Dobro naglašen vpliv greha na človekovo življenje.
- ♦ Samo Jezus je pravi odrešenik, zdravnik duš in teles.
- ♦ Da naj odrešenje čutim tako močno, da bodo tudi drugi čutili, da je v mojo hišo prišlo odrešenje. Oznanjaj! Bodi pogumen!
- ♦ Da je Jezus edina pot v odrešenje. Bolj se mu bližam, bolj ga iščem, bolj sem srečen in miren.
- ♦ Ljudje smo vedno bolj bolni, depresivni in se še vedno zatekamo k raznim zdravnikom.... Zdravilo pa imamo kristjani na dlani (molitev, odpustanje, zakrament spovedi).
- ♦ Navdušenega pričevalca.
- ♦ Iščemo rešitve povsod, vendar Bog je tisti, ki odrešuje. Iščimo predvsem Božje kraljestvo in vse drugo nam bo dano. Jezus nas strastno ljubi in nas odrešuje.
- ♦ Lectio divina – način branja Božje besede.
- ♦ Da moramo spustiti svojo pamet in dopustiti Svetemu Duhu, da vstopi v moje življenje. Sama beseda ima v sebi moč.
- ♦ Božja beseda je modrost. Modrost je preprosta, govori nevednemu. Božja beseda je hrana tistim, ki ljubijo (dokaz: otroci jo razumejo in se ji čudijo).

- ♦ Všeč mi je način – razlaga Božje besede, stavek za stavkom, razmišljati o Besedi, iz nje živeti.
- ♦ Lectio divina sem doživel v polnosti.
- ♦ Prežvekovanje Božje besede.
- ♦ Da moramo SP vzeti zares, da me nagovarja v položaju, v katerem sem, da ne izbiram, temveč mi je beseda podarjena (npr. dnevni evangelij).
- ♦ Spoznala sem, da sem Njegova. Kljub temu, da sem grešnica, sem ljubljena. To me vedno znova preseneti.
- ♦ Nova metoda za pristop do birmancev. Kako ga na lep način povabiš k sodelovanju pri birmanskih skupinah.
- ♦ Prilika o Kani Galilejski je zelo pedagoški primer svetopisemskega teksta. Od stavka do stavka je to ena sama simbolika.
- ♦ Ideja in metode za posredovanje evangelija pri verouku (svatba, vstopnice, vstavljanje besed).
- ♦ Otroci radi hodijo v procesiji. Adoracija pred Najsvetejšim za male – to bi bilo dobro uvesti. Otrokom je potrebno »povedati« vsaj na treh nivojih - videti+slišati+izdelati.
- ♦ Kako pomembno je začeti delati z najmlajšimi in kako so dojemljivi za Sveto pismo.
- ♦ Da risanke niso dobra metoda. Da je dobro, da se čimprej začne kateheza za najmlajše, ker so dovzetni za oznanilo.
- ♦ Kako Sveto pismo skozi igro, sliko, pripoved ... približati predšolskemu otroku.
- ♦ Najpomembnejše obdobje za otrokovo duhovnost je od 3 do 6 let, saj že takrat razumejo veliko več, kot si odrasli mislimo. Dovolj je en kritični trenutek, da jim posredujemo nekaj bistvenega.
- ♦ Kot pevec sem spoznal, da je pesem – psalm ena sama molitev in pogovor z Jezusom.

- ♦ Kako pomembno je razumeti peto bogoslužno besedilo, ki izhaja iz SP – spoštujemo psalme.

2. KAKO STE SE POČUTILI?

Najpogostejši odgovori so bili »dobro, zelo dobro, prijetno, odlično, super, blizu drug drugemu, povezani med seboj, odprti, ponizni, smo se znali poslušati, potočili smo se v zgodbo, resnično sem bila na svatbi, zelo zabavno, veselo, navdušeno, kot v nebesih sem se počutil.

3. KAJ BI SPREMENILI?

Želja, da bi trajalo več časa, se v odgovorih največkrat ponavlja.

- ♦ Težave sem imela pri izbiri delavnic – vse so me zanimale.
- ♦ Spreminjala bi sebe – želela videti prilike s tega vidika, jih tako posredovati otrokom.
- ♦ Večkrat organizirati takšne delavnice

Člane bibličnih skupin, bralce Božje besede danes, udeležence svetopisemskih duhovnih vaj in seminarjev, Katoliškega dopisnega svetopisemskega tečaja ter vse ljubitelje Božje besede

VABIMO na

Vseslovensko srečanje Slovenskega bibličnega gibanja in

Seminar za biblične animatorje

v Domu sv. Jožefa v Celju
v soboto, 9. novembra 2013
od 9.00 do 16.00

Po krajšem uvodnem predavanju s. dr. Snežne Večko
bo delo v bibličnih delavnicah
ob 12.00 sveta maša
kosilo v domu

nadaljevanje delavnic, skupni pogovor
občni zbor SBG z volitvami članov odbora

Prispevek: 13 EUR

Prosimo, prijavite se na: takr@siol.net (Tatjana Rupnik); 041 403 855

Za informacije tudi na: terezija.vecko@guest.arnes.si (s. Snežna Večko); 041 603 567

MEDNARODNO SODELOVANJE

s. Snežna Večko

Slovenska predstavnica na subregionalnem srečanju Katoliške biblične federacije za srednjo Evropo

Tudi letošnje leto sem se kot zastopnica Slovenskega bibličnega gibanja udeležila letnega srečanja koordinatorjev Katoliške biblične federacije za srednjo Evropo. Katoliška biblična federacija (CBF oz. KBF) združuje narodna gibanja iz 127 dežel sveta. Tokratno srečanje za srednjo evropo je potekalo od 1. do 4. septembra v poljski prestolnici Varšavi. Zbralo se nas je deset predstavnikov/ic iz Nemčije, Švice, Avstrije, Poljske, Češke, Romunije in Slovenije. Žal so bili odsotni predstavniki Nizozemske, skandinavskih dežel, Hrvaške, Slovaške ter Bolgarije. Letošnje srečanje je pripravil predstavnik Poljskega bibličnega gibanja Jan Stefanov v samostanu sester Služabnic Svetega Duha.

Uvodni sestanek je bil namenjen razmisleku o odnosih med Katoliško biblično federacijo in nekaterimi članicami. Nato smo izvolili novega koordinatorja za srednjeevropske dežele za naslednji mandat. To je postal nemški predstavnik Wolfgang Baur iz škofije

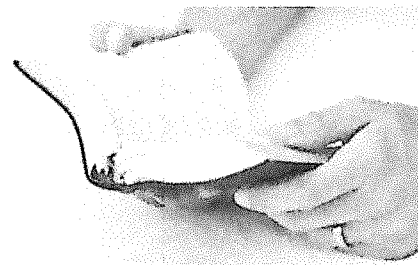
Stuttgart. V nadaljevanju smo po že ustaljeni praksi poročali o delu bibličnih gibanj v preteklem letu. Poročila predstavnikov so razodevala veliko zavzetost in izvirnost v delu za biblično pastoralo. Posebej me je nagovorilo, da se v Romuniji ljudje v velikem številu udeležujejo svetopisemskih duhovnih vaj in podobnih srečanj. Od svetopisemskega dogajanja na Slovenskem je udeležence posebej zanimalo delo za oblikovanje animatorjev Božje besede in jeruzalemska izdaja Svetega pisma.

Po že ustaljenem običaju smo spoznavali zgodovino Poljske ob obisku njene dvomilijonske prestolnice Varšave. Ta se ponaša s pomembnimi osebnostmi, kot so Kopernik, Chopin, Mickiewicz, v novejši zgodovini Cerkve kardinal Wišinski, blaženi papež Janez Pavel II, blaženi mučenec Popieluško in mnogi drugi. Kot žalosten del zgodovine smo obiskali tudi kraj judovskega geta. Vodič nam je s fotografijami predložil, iz kakšnih razvalin med vojno je zrasla moderna Varšava. V veliko veselje smo lahko videli, da se poljski narod v velikem številu udeležuje bogoslužja v številnih cerkvah, Cerkve pa uživa spoštovanje.

Izšel je drugi del
jeruzalemske izdaje
Svetega pisma,
Modrostne in
preroške knjige.

VABLJENI NA
SVETOPISEMSKE
DUHOVNE VAJE

Kako prižigati luč vere?

**BIBLIČNI SEMINAR
V KANČEVCIH
OD 4. DO 6. OKTOBRA 2013,**

Seminar, ki poteka kot običajno v obliki mini-duhovnih vaj z nekaj osebnega in skupinskega dela, bo vodil **prof. Maksimilijan Matjaž** ob pomoči sodelavcev - animatorjev.

Tokratno srečanje bo predstavljalo vrhunec našega skupnega praznovanja leta vere, ki se uradno zaključi 11. oktobra. Ob okrožnici papeža Frančiška **Lumen fidei** (PREBERITE okrožnico kot pripravo na seminar!!!) ter ob liku Abrahama in Marije, bomo razmislili o svoji poti vere v tem letu. Kako smo napredovali ob odkrivanju Besede kot Osebe, po kateri sem ustvarjen, ki me oblikuje in pošilja. Na naših srečanjih v tem letu, tako oktobra 2012 v Kančevcih, na celodnevem seminarju v Ljubljani konec junija 2013 kot na številnih srečanjih in izobraževanjih, ki so se v tem letu dogajala v okviru slovenskega pastoralnega načrta **Pridite in pogledite**, nas je Božja beseda vedno močneje spodbujala, da jo ne le bolj poglobljeno spoznavamo in po njej oblikujemo svoje življenje, temveč da jo tudi **oznanimo** kot Besedo življenja tudi za naš čas in naše ljudi, da postanemo **oznanjevalci in animatorji**

Božje besede v okoljih, kjer živimo. Kakor nam od prvih dni svoje izvolitve govori papež Frančišek, krščanstva ne moremo živeti sami zase, ampak samo v odnosu. Beseda nam ni bila oznanjena samo za nas, ampak da jo ponese-mo, da jo oplemenitimo z ljubeznijo.

Vabljeni torej vsi, ki se želite ob navdihnjeni Besedi učiti, kako prižigati luč vere, da bo lahko grela ne samo vašo lastno kamrico, ampak tudi življenja ljudi, ki jih Bog pošilja na vašo pot.

Zaradi omejenih možnosti nastanitve se *prijavite* čim prej na e-naslov: jana.podjavorsek@rkc.si

Svetopisemske duhovne vaje v Hiši kruha

SVETI DUH NAD ŠKOFJO LOKO, OD 6.-8. DECEMBRA 2013

Vodi dr. s. Snežna Večko

V naročju adventnega pričakovanja bomo ob Mari-jini roki stopali proti luči, ki nam sije iz božične skriv-nosti. V njej se kot v mavričnih barvah zaiskrijo sve-topisemska besedila, s katerimi nas Cerkev pripravlja

na praznik Jezusovega rojstva. S poglobljanjem vanje se bomo bližali jaslcam.

Prijavite se na

Hiša kruha, dom duhovnosti:

http://ursulinke.rkc.si/hisa_kruha_prijava.php?rid=25

VABLJENI NA SVETOPISEMSKI MARATON!

Na svetopisemskem maratonu bomo že šesto leto zapored teden dni vztrajali v neprekinjenem branju Svetega pisma. Z naslovom »**Največja je ljubezen**« želimo opozoriti na Božjo ljubezen, ki jo svet danes tako neizmerno potrebuje, vendar pa se vse prehitro zadovolji s ceneni nadomestki. Želimo, da kar največ ljudi v polnosti doživi Ljubezen, ki je potrpežljiva, ki ni nevoščljiva, se ne ponaša in ne napihuje, ki ne išče svojega, se ne da razdražiti, ne misli hudega; najde ljubezen, ki vse prenaša in ki nikoli ne mine (prim. 1 Kor 13,4-8).

Le če bomo sami doživeli takšno ljubezen, jo bomo zmožni podeliti tudi drugim.

Svetopisemski maraton se bo odvijal v Mari-jini kapeli pri Svetem Jožefu v Ljubljani in bo trajal od nedelje, 6. oktobra do nedelje, 13. oktobra 2013.

Pričetek bo v nedeljo, 6. oktobra ob 20. uri, ko se bomo skupaj s predstavniki različnih krščan-skih Cerkev zbrali na Taizéjski molitvi.

PRIJAVA NA SEZNAM BRANJA V LJUBLJANI:

Vabimo vas, da se skupine najmanj štirih bralcev (predstavniki župnij, gibanj, skupnosti, zakonskih, bi-bličnih ali drugih skupin) vpišete na seznam branja in »pokrijete« posamezen 2-urni termin (največ 2 skupini na termin!), ki je dostopen preko naslednje povezave:

<https://docs.google.com/spreadsheet/ccc?key=0AlfHhtxdvgkOdGN0MUZmT2hqck53M2drT1ZCRUZJLXc#gid=2>

Pri prijavi navedite kontaktno osebo in telefonsko številko oz. mail. Če ne želite, da bi bilo vaše ime jav-no dostopno, lahko svojo prijavo pošljete na e-naslov: sp.maraton@gmail.com

Žal se po izidu te številke ne bo več mogoče pri-javiti za **PRIPRAVO MINI MARATONOV DRU-GOD PO SLOVENIJI**.

Toda v informacijo:

Tudi letos bodo v nekaterih krajih, ki so od Ljubljane preveč oddaljeni za sodelovanje na »glavnem« dogod-ku, pripravili svoje »mini« maratone, ki trajajo različ-no dolgo: 24ur neprekinjeno, preko noči, ali pa vse dni trajanja maratona (torej od 6. do 13. oktobra) po nekaj ur dnevno.

Vseh 34 »mini maratonov«, ki so jih po vsej Sloveniji pripravili lani, je obrodilo bogate duhovne sadove in je bilo prirediteljem v veliko veselje in blagoslov.

SPLETNA STRAN MARATONA

www.svetopisemskimaraton.si

predstavitveni film na naslednji povezavi:

<http://www.youtube.com/watch?v=hkHqqKJFMb4>

Benjamin Siter

Svetopisemska družba Slovenije

Pouk in vzgoja morata biti prepletena in skupaj napredovati.

Napačna vzgoja otrok je slabih časov mati.

Dobro poučeni in lepo vzgojeni otroci pa so nadejno cvetje boljših časov.

Anton Martin Slomšek